

**Сьогодні —
день
народження
Всесоюзної
піонерської
організації
імені
В. І. Леніна**

МОЛОДІЙ КОМУНІСТИЧНИЙ НАР

ІМ. ДІДЧИЖЕВСЬКОГО

ОРГАН КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБКОМУ ЛКСМУ

Рік видання VIII. № 59 (759).

П'ЯТНИЦЯ, 19 ТРАВНЯ 1967 Р.

Ціна 2 коп.

ОБНОВИ В БУДИНКАХ

Пам'ятаю, кілька років тому в нашому селі з'явився перший телевізор. З усіх кімнат зійшлися люди дивитися. А зараз, що не будинок — в кожному обнова. Ось і нещодавно сім'ї молодих колгоспників В. Бондаренка, Л. Гринченки, В. Савова та багато інших придбали телевізори, пральні маши-

НОВИНИ

ни, дивани. Добрі меблі на новосілля замінили собі механізатори В. Загородній,

В. Коровайський, Ізодвий А. Малай, і ніхто не дивується зараз тим обновам, бо наполегливо трудяться хлопці й дівчата з колгоспу імені Чкалова, добре вони і заробляють — по 90 — 120 карбованців щомісяця.

Л. ПОЛШУК.

Колгосп імені Чкалова
Голованіського району.

Малюнок В. ОСТАПЕНКА.

ЗВИЧАЙНА кімната: стіл, кілька стільців. Та виходять звідси юнаки і дівчата радісно збуджені, осяяні якимось внутрішнім вогнем. І все це тому, що щойно одержали новий комсомольський квиток. У райкомівців теж чудовий настрій: понад 2500 комсомольців уже замінили квитки. А ще добрий настрій і від того, що молодь постійно множить традиції районної комсомольської організації.

А традиції ті славі і сягають ще в 1919 рік. Першими вожаками революційної молоді в місті Бобринці були Алий, Ольга Бур'янова, сестри Паша і Фрося Мельниченки, Секер, Аджамський, Колоколов, Маслов. У березні 1920 року секретарем райкому комсомолу було обрано Якова Маслова.

У місцевій друкарні вготували бланки комсомольських квитків, замовили печатку і штамп. На тих квитках був видрукований пролетарський лозунг «Пролетарі всіх країн, єднайтеся!», а на другій сторінці — «Майбутнє належить нам!».

І комсомольці багато робили, щоб наблизити те світле майбутнє: охороняли місто від банд і проводили читки газет, випускали друковані інформаційні бюлетені й організували атеїстичні вечори.

Григорій Колоколов згадує:

«Ми весь час шукали нових форм роботи з неспівковою молоддю і навіть випустили свою газету. Особливо запам'ятався мені випуск першого номера. Кожному члену бюро було дано завдання написати до нього статтю. А мені чомусь доручили написати вірша: я в той час мав тільки трикласну освіту і про вірші ніякого поняття не мав. Почав відмовлятися: я

„ЯКЩО ТРЕБА — І ПУШКІНИМИ БУДЕМО...“

не Пушкін і ніколи не напишу вірша. Тоді секретар зажав, якщо треба — і Пушкініми будемо, якщо комсомолець захоче, він зможе написати і не гірше Пушкіна.

Зараз, коли я пригадую цей епізод, то мені стає моторошно від моєї рими. Вірш починався так:
Вот мчится тройка
«удалая»:
Деникин, Врангель
и Колчак.

Сидит Антанта, погоняя.
Всех их купили за пятак...»

У кінці березня 1920 року Елисаветградський повітовий виконавчий комітет та військовий комісаріат телеграфували, що в районі Плетеного Ташлика з'явилася банда Тютюнника (більше 2 тисяч багнетів і 700—800 шабель) і рухався на Бобринець.

Комсомольців тоді, як згадує Маслов, було 35 чоловік, комуністів — 40. У каравульній роті нараховувалося 80 червоноармійців. Командування цим об'єднаним загonom взяли на себе Бусуйок і Алейников.

З Бобринця вирушили назустріч Братському полку, що йшов на допомогу. Недалеко від Устинівки зустрілися з кінним загonom розвідки Тютюнника. 150—200 кіннотників, витягнувши шаблі, понеслися в атаку. Червоноармійці, опустивши гвинтівки, немов готуючись здатися, відступили до своїх підвід у лоцину. Коли ж вороги наблизилися, гримнули залпи, понеслися «ура». Бандити спішно повернули коней. Та багато з них залишилися лежати назавжди.

ГРИГОРІЙ КОЛОКОЛОВ
Фото 1920 року.

БОЙОВИЙ ПЕРЕКЛИК ЧЕРВОНИХ ПАСПОРТІВ

Через кілька днів загін бобринчан разом з частинами Червоної Армії звільнив місто від бандитів.

У липні Яків Маслов одержав призначення в

ЯКІВ МАСЛОВ.
Фото 1920 року.

нізація, яку він організував і очолював, налічує близько п'яти тисяч комсомольців. Імена багатьох з них відомі далеко за межами області. Це — свинарка Мотря Корнівець, нагороджена орденом «Знак Пошани», доярка Поліна Вознюк, нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора, та багато, багато інших представників юного племені, що йдуть дорогою першопрохідців.

Р. ТУРБАЙ,
науковий співробітник обласного краєзнавчого музею.

МИ ПАМ'ЯТАТИМЕМ КЛАВУ

- Ви з якої школи?
- Вільшанської восьмирічної...
- А ті, остеронь?
- Копенкуватської середньої...

Звучать дзвінки голоси. З усіх шкіл з'їздили піонери та комсомольці для участі в поході по місцях бойової слави, який проходить під девізом «Ніхто не забутий».

Разом з школярами і старшими піонери йдуть представники райкому комсомолу, райвійськкомату, учасник Великої Вітчизняної війни, колишній партизан Степан Іванович Коваленко.

Зметнувся вгору червоний прапорець у руках командира загону Валентина Ботушана. Втих годин. Вишукувались учасники походу в повному спорядженні. На грудях кожного палають широкі стрічки з написом: «Похід бойової слави».

(Закінчення на 2-й стор.)

ЗЛІТ ПІОНЕРІВ УКРАЇНИ

Бюро ЦК ЛКСМУ та колегія Міністерства освіти УРСР прийняли спільну постанову про проведення IV республіканського зльоту юних піонерів, присвяченого 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Зліт має продемонструвати вірність підрастаючого покоління Комуністичній партії, рідній Батьків-

щині, стати рапортом радянському народу про діла юних ленінців, оглядом розвитку дитячої творчості, здібностей і талантів. Він підведе підсумки діяльності республіканської піонерської організації по гідній зустрічі 50-річчя Радянської влади, змагань, оглядів, естафет та конкурсів, що проводилися на честь ювілею, досяг-

нень піонерських дружин у Всесоюзному огляді «Сяйте, ленінські зірки». Зліт відбудеться з 3 по 10 липня цього року в м. Києві. Районні, міські та обласні зльоти юних піонерів слід провести до червня 1967 року.

Делегатами зльоту обираються кращі піонери-активісти, перемож-

ці Всесоюзного ленінського огляду роботи піонерських дружин «Сяйте, ленінські зірки», конкурсів, змагань, естафет і оглядів, які проводилися на честь ювілею Батьківщини, гості з братніх республік СРСР, міст Москви, Ленінграда і Волгограда, піонери м. Києва.

Ватажки шкільної піонерії (перший ряд зліва направо): Оля ПРИСЯЖНИК (Кіровоградська школа № 8), Наташа КРЕМЕНЕЦЬКА (Кіровоградська школа № 9), Леда ГРИГОР'ЄВА (Кіровоградська школа № 31), Люба БРОДОВА (Рівнянська школа-інтернат); Другий ряд: Катя ЦУКАНОВА (Кіровоградська школа № 33) та Оля РУБАХІНА (Рівнянська школа № 2). Фото В. КОВПАКА.

МИ ПАМ'ЯТАТИМЕМ КЛАВУ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Пурхнула у височінь пісня й понеслася все вище та вище...

...Підвисоке. На його околиці у шумовинні молодого парку похилив у скорботі голову срібночолый солдат. Про що він думає? Може, згадалася ненька чи ніжні руки коханої, чи золотохвильний степ?

Ти в серці кожного, воїне!

Ти бачиш, сльози котяться по щоках Степана Івановича Коваленка. Здається, і в тебе зволожились очі. Не треба. Глянь, тут і малята, яким відквітувало всього-на-всього п'ять-шість весен. Для них не затмариться ніколи сонце.

— Ліс Зелена Брама був нам добрим укриттям, — говорить Степан Іванович. — Скільки боїв бачив. Навіть зараз, спляючи старі дуби, знаходять лісоруби у їх серцевинах осколки снарядів. Тут кожен метр політий кров'ю.

Сягнуто простуємо стежиною. Затінок дерев студить розпалілі лиця. Аж раптом велика улоговина. Це — Явдошин Яр.

Надійним притулком став він у ті грізні роки партизанам. Чотири землянки ховались у густих терниках. По ледь примітних помітках, а більше по відчуттю, Степан Іванович показує місця, де вони знаходились.

Звідси у темні ночі під тривожний гомін дубів ішли на бойові завдання партизани групами й поодинці.

— Ой, конвалії скільки! — скрикнула чорнява дівчина й нагнулась долу.

Кинулися всі збирати пахучі квіти.

— А їх годі не було, — мовить Степан Іванович. — Мабуть, як пам'ять про полеглих партизанів природа щедро сипнула їх сюди.

Йдемо степом до села Борщової. Зупинилися біля зеленого килиму озимих.

— Ось воно, поле смертельного бою. Вистояли ми, відтіснивши ворога до лісу. В сутінках ховали збитих. Тут куля скосила відважну партизанку Клаву Байраченко. Вона і впала, гвинтівки не зронивши.

Тремтить голос ветерана.

— Дівчина ж яка була... Її жити, кохати, засіяти поле.

Горбик землі, всаджений півниками. Обіч відквітувала вишня, і пелюстки її цвіту притрусили могилку.

— Село ми полишили, — мовби розмовляючи з собою, говорить Степан Іванович. — Спалили його німці. А тепер гляньте, як воскресла Борщова з руїн, з того попелища.

Спалахнуло багаття. Довгі язички полум'я гайнули вгору. Перше і друге відділення виходять на «арену битв». Пісні періоду громадянської і Великої Вітчизняної воєн змінюють танці.

Догоряє багаття. Скінчуються сповіді про грізних месників. Тиша пеленає табір. Лиш не вгамовуються солові, шаленіють співом над нами.

Долає сон юних учасників походу. Сняться піонерам партизанські землянки в Зеленій Брамі, перестук пострілів і мужня дівчина Клава з автоматом за плечима.

В. СУСЛЕНКО,

працівник редакції районної газети «Колос», с. Новоархангельськ.

ДО ВІТІ ГАЛОЧКИНА

Є в центральному парку Знамянки могила. Вишумовують над нею пишнокронні дуби і клени, посаджені піонерами. І сама земля, здається, дає їм оті життєдайні соки, які забрала у юнака, навки скоронивши його в собі. Сюди ніколи не заростає стежка.

— Нашому Галченягі, — говорить кожен, хто приносить сюди квіти.

Він став нашим. Близьким таким і рідним, що ми ніколи не говоримо «на могилу». Просто кажемо: «Ідемо до Віті Галочкина». Поділитися радістю, розповісти новину.

Але про одне ми не встигли йому повідомити... Про приїзд Пелагеї Михайлівни Галочкиної — його мамі. Бо приїзд був раптовим. Мати, якій 23 роки не давали спокою нестерпно болісні думки, де заховано тіло її сина, одержавши від знамянських червоних слідопитів звістку, чайкою прилетіла.

Ось чому підсумки трирічного походу по місцях бойової слави ми вирішили провести в присутності Пелагеї Михайлівни і саме на могилі 18-річно-

го Героя Радянського Союзу.

Звістка про це миттю облетіла Знамянку, і сюди зібрались майже

всі жителі.

В тяжкій скорботі схилена голова матері. Терпкі сльози скочуються на могилу і відлюнюються в юних серцях клятвою.

Після хвилини мовчання починається урочиста лінійка.

— Червоні слідопити знамянських шкіл розшукали більше ста імен невідомих солдатів, доглядають за братськими могилами, листуються з рідними героїв, — доповідають голови загонів ветеранам Великої Вітчизняної війни.

Салютуючи воїнові, під звуки походної пісні урочистим маршем проходять юні знамянці. Бойовий штаб по проведенню підсумків змагання «Сяйте, ленінські зірки» судить суворо. Та все ж по пункту «Похід бойової слави» перше місце вибороли піонери шостої школи. Це їх турботливими руками впорядковано найбільше братських могил, найбільше вони листувались з рідними героїв.

С. ЖИВОТОВА,

зав. відділом шкіл Знамянського міськкому комсомолу.

СЯЙТЕ, ЛЕНІНСЬКІ ЗІРКИ!

РІЗКОНЕ СКОЛО з брязкотом розсипалось. Хлопці, підхопивши д'яч, притьомо кинулися навтіки. А потім, зблизьки до гурту, палили недоурук...

Поведінка хлопчачі схвилювала члена жіночої ради Валентину Іванівну Сухаревську.

Розмови з педагогами, з секретарем партійної організації будинкоуправління № 3 В. К. Кузьміним, і звичайна кімната в будинку по вулиці Бериславській, 17, зажила іншим життям.

Для початку запросили шкільних гуртківців і учасників художньої самодіяльності, а потім мовла зайшла й про власні гуртки. Із за-

Бериславська, 17

хопленням розучують Вова Залевський, Ніна Бабіна, Іра Рускевич, Андрій Литвак, Віталій Алімський ролі в спектаклях лялькового театру. Керує ним комсомолец з одинадцяти школи Саша Логвинов.

Не нудьгують піонери і в гуртку «Умілі руки», а для спортсменів відкриття піонерської кімнати стало справжнім святом. Не треба вже боятися сердитих дядь і тьоть, які забороняли їм грати на подвір'ї у футбол; тепер є свій спортивний майданчик, його обладнали працівники будинкоуправління № 3.

В. ДІМІН.

м. Кіровоград.
На фото: артисти лялькового театру.

У СЕЛІ Підлісному ще пам'ятають п'ятикласників Федю Шепеля, Ваню Юрченка та Ваню Коваленка. Їх часто бачили разом. Хлопці любили бігати до лісу, висліджувати звірят, шукати пташині гнізда...

Та ось в село вдерлися фашисти. Школа закрилася. Здавалося, ніколи більше не зійде сонце над Підлісним.

Прокотилася чутка, що біля Нерубаївського лісу підірвалися дві автомашини з фашистами, а згодом з'явилися в селі

В списках НАВІЧНО

...Восени 1943 року Радянська Армія наближалася до Кіровоградщини. Посилились дії партизанів. Розлучені фашисти робили в селах облаву за облавою. Хлопці помітили, що до лісу стягують ворожі частини. «Готуються карателі», — здогадалися вони і вирішили будь-що попередити партизанів.

Час не ждав. Враши, тільки займалися зор'я, Федя Шепель і Яша Матвієнко погнавши корів до лісу. Через деякий час за ними пішли Ваня Юрченко і Ваня Коваленко. Невдовзі умовні сигнали пішли не відповідали. Лиш надвечір зв'язівця вдалося зустрітись партизанами.

Вночі повертати додому було небезпечно: німці стріляли без попередження. Вирішили заночувати в хатині лісника і тут фашисти помітили їх.

— Де партизани? Скільки їх? — скривившись кати, викручуючи піонерам руки. Хлопці мовчали. У Феді Шепеля лисла зламана рука. Кров лилася по Яшному обличчю. Знесилених есесівців в крили в комірчини. А згодом кинули в дві Ваню Юрченка і Ваню Коваленка. На ранок до хатини лісника фашисти підігнали чорну криту машину і відвели піонерів до лісу під село Плоске.

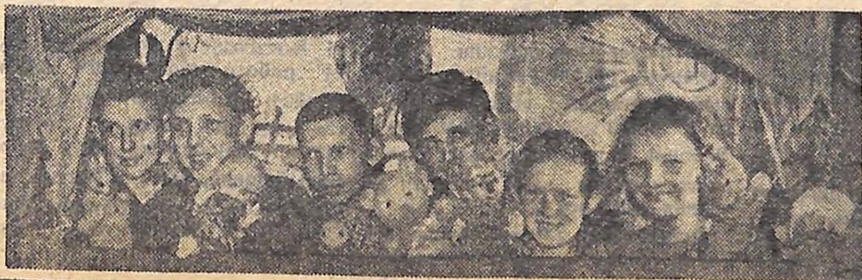
— Останній раз: скажете, де партизани? — репетували гітлерівці.

Піонери мовчали. Не видали своїх старших друзів, сміливо пішли на смерть.

Юні герої загинули, до кінця виконавши свій обов'язок перед Батьківщиною випсавши в історію піонерії ще одні героїчні сторінки. Вони павічно записані в книгу піонерів-героїв Кіровоградщини.

Е. КОЛЯДА,

науковий працівник Кіровоградського краєзнавчого музею.

ЛЮДА ХОДАК ШУКАЄ

Зараз Люда здебільшого займається графікою. Читачі «Молодого комунара» мали змогу по-знайомитися з окремими її графічними роботами ще в першому щорічному номері газети. А сьогодні мені хочеться розповісти про творчість Людмили Ходак дещо більше.

Ще коли навчалася Люда в училищі, її педагог А. Ю. Чубін говорив: учись і вчитись, побільше працювати, шукати і знову працювати. Діагона не забуває настанови свого старшого порядника. Кількість її робіт щоденно збільшується.

Пінографію «Соняшники», «Автопортрет», «Бабуса з куманцяном», «Поле», «Рибалки», «Мрія» (друковану нижче) і багато інших робіт дикують світлою, випромінюючою радістю, правдою.

І «Соняшники» близькі шевченківській «Тополю». Діагона, що обіймає соняшники, як і діагона, що стає тополею, нероздільні; у них таке відчуття об'ємності і та-

ко проста (просто, а не просто-кувате) виконання, що дух захоплює.

Останнім часом Людмила працює разом з молодим художником Юрієм Іванченком. Незабаром, певно, зможемо побачити їхню велику барельєфну картину «Слав покоління», роботу над якою вже завершено.

Г. ШВЕНЧЕНКО,
член обласного літературного об'єднання.

Людмила одна з тих, хто творчо і плідно шукає свій шлях. Наше з нею знайомство було випадковим, але з часом воно переросло у міцну товариську дружбу. Та інше і бути не могло.

Художники допомагають знаходити потрібні образи поетам, огани, в свою чергу, уводять художників у світ образів та цікавих дум і, таким чином, створюють, так би мовити, єдиний ланцюг творчості.

Людмила в 1959 році закінчила 23-ю кіровоградську школу. Спочатку працювала виконавцем у Цейтлинському дитячому будинку, а потім подала заяву до Одеського художнього училища на відділ скульптури.

Діагона про себе говорить так: — Здається, ліплю від самого дня народження. Спочатку з житнього хліба, потім — з пластиліну...

Отже, виступає Петро Черноморченко. В. ЮР'ЄВ.

Юрїй КАМІНСЬКИЙ

Моя мама ще не сседа,
И улыбка ее молодит.
Моя мама совсем не злая,
Хоть немало было обид...
Мы вчера огород с ней сажали
Отдыхать мама часто садилась,
А земля так знакомо пахла:
Так совсем недавно... у папы
Она пахла на свежей мотиле.
Долго мы огород сажали.
Нам отрезали ровно пять соток —
На двоих это, может, и много.
Все зависит от урожая.
Лунки, лунки — как будто соты.
Мама села. Она не жалуется.
У нее чуть устали ноги.
Только ноги?.. И снова лунки,

Автор вірша, які ми пропонуємо читачам, — Юрїй Камінський. Його, як і кожному молодому людині, непокоїть і роздуми над змістом життя, і вічна тема кохання. Знайдена на грядках куля викликає у нього тривогу за спокій світу. А в далекій тайзі, куди водили його журналістські стожки, він зумів почути солов'я. Все це лягає в рядки віршів. По-знайомтесь з ними.

А к ладоням прилип держак. Мороз свинцово лежал на крышах, как беглый раб,
— Ма, а мам, посмотри-ка, пуля, Словно покой, что ца сегодня велел прораб.
Ух ты, как понзела ржа! Мама выпрямилась неудобно, Словно это ее — навывлет.
Пулю тихо взяла из рук И стояла она, как вылитая Из чего-то нужного, доброго, И стояла она, как вылитая Из пеглеюшей брэнзы разлук.
А в глазах близооук-припухлых Закружили орбиты обид... Нет, в руках моей мамы пуля
Никого не сможет убить!

И было тихо, как при морозе под пятьдесят.
И не горели глаза серьезные у ребят.
Поднялся кто-то, как на собрании, и слово взял.
«Бетон — не сердце и ждать не может», — оп всем сказал...
...День, отморозив на стройке руки, упал в прораб.
И рапортнику рукой тяжелой писал прораб.

БАЛЛАДА О ПОКОЕ

Им всем сказали: сегодня можно спокойно спать.
Мороз за тридцать и ветер баллов, примерно, пять.
Им всем сказали: сегодня можно спокойно спать.

Аплодуватиме Москва

В кіровоградських прихильницьких сценах ще сажі згадки про спектакль «На саїтанку». Добре його зіграли самоді-

яльні актори Будинку культури Імені Калініна, ім випала доля показати виставу в Києві. Стояничий глядач також високо оцінив творчу роботу. А піснязавтра, як один з кращих

драматичних колективів республіки, кіровоградці виступають у московському театрі Імені Маяковського. Це — неабиякий успіх молодих самодіяльних артистів.

НА СЦЕНІ — САТИРИК

Вулицями міста простує звичайний собі юнак. Білочубий, звичайні риси обличчя... Йде гомінким тротуаром, як і більшість його ровесників. Та раптом зупинився, зосереджено вдивляється в перехожого. А той аж сяє від щастя, ведучи під руку свою наречену: певно, до загсу прямують.

Подивився. Далі пішов. А на розі вулиці — знову зупинка: з під'їзду майже виповз п'яний чоловік. Вдивляється хлопець, хоч як не противно, а намагається запам'ятати розчервлені лики.

І ось ми бачимо цього юнака на сцені.
Ведучий концерт оголошує:
— Виступає Петро Черноморченко.

Кіровоградцям не потрібно оголошувати, що самодіяльний артист буде читати сатиру і гумор. Вони й без того добре знають це і мають звичку оплесками. За кожним словом П. Черноморченка виникає реакція сміху. Та такого, що аж слюзи з очей котяться!

Було б зайвим коментувати творчу манеру Черноморченка: про це ліпше говорити фоторепортаж нашого фотокора В. Ковпака.

ВСТАШІ ВІДЛОГО

В РЕСТОРАНІ було тихо і затишно. Лише біля декількох столиків, прикрашених букетами живих квітів, сиділи статечні відвідувачі, ісквалливо вели розмову.

З'явилась офіціантка у білому накрохмаленому фартушкові. Легко, мов чайка, пропливла між рядами, зупинилась біля радіоприймача. Спалахнуло зелене око, і нам здалося, що ми, мов човники, понеслися вдалечині на хвилі української пісні «Там, де Ятрань круто в'ється». А офіціантка була дуже схожа на ту чорнобривку, що брала з Ятрані воду...

Взяла замовлення. А потім я ще довго її чекав...
— Вибачте, — сказала її подруга Ліда Лашевська. — Рая побігла в студію. Вона у нас художниця. Що ви замовляли?

...Серед студійців я її швидко впізнав. Ті ж темні задумливі очі уважно вдивлялися в шматочок мармуру на темному фоні, а рука легко і вільно тримала олівць. Лягали і схрещувалися на папері світлотіні, появлялась перспектива. Естамп оживав. Закінчивши роботу, вона скромно поставила у лівому куті своє прізвище: Апенко.

А потім показала декілька своїх робіт: український орнамент, натюрморт тощо. — Наступного разу, — сказав керівник студії Віталій Колесниченко, — будемо малювати вугіллям.

Ми вийшли на вечірню вулицю. Після дощу асфальт був схожий на естамп

ночі, а в неглибоких тарелях заллмувалось світло вуличних ліхтарів, відбивалось, мов зорі.

— Намалюйте такий естамп, — попросив я її. А потім наївно запитав:
— А малювання вам не заважає в роботі?

— Що ви?! — здивовано підскочили її брови. — Коли проникаєш в мистецтво, якось глибше розумієш людську душу, настрої. Яюсь один з відвідувачів прийшов у ресторан з «Кобзарем». Ілюстрованим В. Касієм. Ми потім довго розглядали гравюри й малюнки, захоплювались майстерністю художника...

— От тільки жаль, — продовжувала Раїса, — що працюємо ми позмінно — по п'ять днів підряд. Тоді відпрошуюся у дівчат і біжу в студію, навіть не розраховую декого з відвідувачів, як і з вами траплялось. А завтра поїду додому в Борщову. Мати хвора...

Попрощались. Я завернув у готель, а вона швидко попрямувала до ресторану. На темному фоні вечірньої вулиці яскраво вимальовувались білий фартушок. «Цікавий був би малюнок «Естамп білого фартушка», подумав я, все ще дивлячись на дівочий силует.

М. СОЛОДЧЕНКО.
с. Новоархангельськ.

СІВАЧІ

Над табором вечір. Тиша. Дріма обажнілий лан. І знов обліковець Гриша З вгончика виніс баян. Мов сина, узяв на руки, Торкнувся за грифа край — І линуть чарівні звуки Про той голубий Дунай. Про того хлопчину-солдата, Що ріки долав убрід, А ніжні болгарські дівчата Дивились йому у слід. Замріялись хлопці. То сміхом, То плачем залетять баян. Хтось в темряві згадує тихо: «Бував на Дунаї! Я... Зійшлися якраз у герці Фашисти і ми, Івани. Ну, аспінали ми їм перцю, Затямлять надовго вони. Дали! Вже б, здавалось, досить. Так ні, ще грозять здала. І як на собі тільки носить Погань таку земля!» А музика м'якша, м'якша, Пливе в задушевнім ключі. І ось уже зосім інакшу Розмову ведуть сівачі. Минуло, страшну війну. — А що по наряді? Як там? — Та сіяти ярину... Забуто і сон, і атому, Аж десь уже пізно вночі, Під зорі, на свіжу солому, Розходяться спать сівачі. І тільки невидимі руки Торкають за грифа край, Тз линуть чарівні звуки Про той голубий Дунай...
Микола ПИРОЖЕНКО.

На огляді учнівської художньої самодіяльності Мадонського району схвалено глядачів і високу оцінку жорі здобув виступ піонерів-семикласників Великописарівської середньої школи. Наш позашкільний фотокореспондент В. Голічій сфотографував цей колектив. Звучить «Пісня юнаків».

ОСИТНЯЗЬКИЙ

БУНТ

(Продовження. Початок в газеті за 17 травня).

ЧАСТО податки, з'їдали, крихіт навіть не залишаючи, весь прибуток убогого селянського господарства, і таке господарство терпіло розорення. У великих сільських громадах повіту в руках куркуля опинилося по 20 — 30, а то й по 100 подушних надліїв. Це він ніби «орендував» у односельчан, що не могли впорати своєї землі. З часом до сільського глителя потрапляли і худоба та майно бідняків.

Селянин залишився і надалі зовсім беззахисним проти дикої сваволі поміщика, поліцейських, волосних старшин. Його сікли різками за найменшу провинку й дуже вже часто — за несплату податків.

Трудящі маси Єлисаветградщини, як і весь український народ, і в пореформений період терпіли національний гніт. Царське чиновництво зневажало українську мову. В земстві та інших установах усі справи велись тільки російською. Не було жодної школи, де б діти мали можливість вчитися мовою своїх батьків...

І знову перегортаємо сторінки ленінського тома: «Селяни залишилися і після звільнення «пнжним» станом, податним бидлом, чорною кісткою, з якої змушалося поставлене поміщиками начальство, виводувадо податі, сікло різками і рукоприкладствувало».

Ось чому повстали оситнязькі бідняки, ось чому селянам, які відмовлялися підписувати різні умови та грамоти, бо бачили дуже нерадїсну перспективу гомодної волі, пояснювати царські укази, прибув майор Гессе, привівши і поставивши за спиною дві сотні козаків.

МАЙОР, заклавши руки за спину, ходив взад і вперед вузькою стежиною, що протоптана була на майдані. Ходив і не знав, з чого почати і як почати. Чи гаркнути зараз, щоб затремтїла оця чернь, чи, може, на уговорї піти?

— Чи правда, що ви не хочете відбувати уроків, які маєте виконувати по інвентарях? — вихопилося з незнацька в майора. Цією фразою він не в одному місці вже починав свою «виховну» роботу.

Мовчали оситнязї. Не підвели голів навіть. Бо вже давно чекали на таке запитання. Аякже. Для чого ж тоді прибув пай майор?

— Чи правда, що жінки зовсім відмовляються від роботи? — посилив голос усмиритель.

— Тут був писар Дерамен у нас, — почулося з гурту, — поспіював височайше положення. Так там більше про волю сказано, а не роботу...

Не розумїли селяни царського положення про реформу, як читав їм писар. Ось він, майор Гессе, починає.

Посеред майдану стає мирний посередник, виставляє перед носом книгу і починає по складах. Після кожного параграфа зупиняється і зводить погляд на еполети. Майор, по-військово му чекаючи фрази, пояснює прочитане.

Що ж після цього? Про результати того читання повідомляє у рапортї сам майор:

«Але й при прочитанні всього цього селяни сказали, що по уроках, про які сказано в інвентарях, вони працювати не будуть і жінки своїх не можуть змушати працювати».

Після такої відповідї Гессе починає діяти більш рішуче. Він підкликає сотенних і шось їм наказує. Через якусь мить козаки розділяють на двї групи чоловіків і жінок, що в більшостї мали при собі грудних дітей, і оточують їх. Майор зробив цим натьяк на те, що можуть бути серйозні ускладнення, що, можливо, доведеться мужиків переконувати нагаєм.

«Оточивши ви чоловіків, так і жінок, козаками, — інформує Гессе генерал-губернатора, — знову приступив до роз'яснення височайше затвердженого Положення і інвентарних правил. І коли запитав їх, чи розуміють вони те, що я їм пояснюю, то вони відповіли, що розуміють, але все-таки працювати не будуть».

Майор зпернув увагу і потім вже не випускав з очей одного селянина, який особливо відкрито висловлював незадоволення грабїжницькою реформою. У нього в руках була книга. Показуючи на неї, він кричав в обличчя козакам:

— Якщо так, то для чого ж нам оця книга про волю? Заберїть її собі!».

— Арештувати! — не стерпїв уже Гессе.

Кілька козаків зіскачили на землю й підїгли до селянина. Але не встигли вони й слова сказати йому, як прокотїлася в юрбї хвиля обурення. Чоловіки, а потім і жінки з дітьми кинулись до козаків:

— За що нашого чоловіка берете?

— Не чїпайте! Не віддамо!

— Забирайтеся, звїдки прийшли.

На якусь мить козаки розгубилися. Але громовий голос майора підказав їм, як діяти в такїй ситуації. Пішли в хїд нагаї, а потім — і піки.

Жінка хотїла наблизитись до свого чоловіка, якого звалили карателї, та тут її спину оперезав нагаї, діставши своїм кїнцием голу нїжку маляти, що його тримала біля грудей оситнязька молодиця. Від страшного болю

малю так галаснуло, що козак остовпїв...

Селяни, рятуючись, почали перескакувати через церковний ларкан. Майор наказав оточити церкву.

У відповідь оситнязї стали готуватися до відпору карателам. Ось як описував ці подїї в своєму донесенї «чиновник для особливих доручень»:

«Помїтнїши, що селяни дуже озлобленї і що деякі почали розбирати огорожу біля будинку священика, що прилягає до церкви, а деякі мали вже палицї, я знову почав переконувати їх при допомозї сільського священика, але й це не мало успіху. Тодї я сказав їм, що даю 24 години на роздумування і, розпустивши козаків, одразу донїс по телеграфу вашому сіятельству».

Роздумували оситнязї не двадцять чотири години, а кілька днів. Та погрози не змусили їх змінити свого рішення. Людей, які закликали не коритися панам, вони не видали (а цього дуже добивалися карателї), не дали згоди виконувати так званї інвентарні правила. Багато хто просто пішов з свого села.

Бачачи такі справи, флігель-ад'ютант полковник Лобанов-Ростовський попросив два ескадрони Бузького уланського полку і прибулих козаків розквартирував в Оситнязї, щоб вони слїдували за порядком.

Гессе, який не мїг, маючи двї козацькї сотнї, справитися з селянами, захоплення вітав цей захїд: «Перебування козаків в Оситнязї справило чудове враження на навколишнї села і за спокїй можна ручатися».

ЦИ БУВ ЄДИНИМ виступ оситнязьких селян проти грабїжницької реформи Олександра II? Про даровану «волю» на Єлисаветградщинї, як і скрізь в Росїї, було оголошено в березнї 1861 року в церквах і монастирях. Гучна процедура закінчувалася богослужінням на честь царського дому, який ніби тільки й їснував для того, щоб робити народові добро. Та не допомогла криклива урочистість. Розкусивши «подарунок» царя, селянство піднімалося на боротьбу проти самодержавної і поміщицької сваволї. Якщо в 1859 році в Росїї було 90, а в 1860 — 108 селянських заворушень, то в березнї — груднї 1861 року кількість їх, за даними тодїшньої статистики, досягла 1176.

П. БЕЗТАКА,
викладач кафедри історії КІРС Кіровоградського педінституту.

(Закінчення в наступному номерї).

«П'ЯТА ЧВЕРТЬ» НА ГОРИЗОНТІ»

Сильніше припїкає сонце, і все ближче той час, коли для двохсоттисячної армії школярїв області встанне в цьому навчальному році продуже дзвінок.

Про організацію відпочинку дітей, про попередження правопорушень неповнолітнїми йшлося на черговому засіданнї комісії у справах неповнолітнїх, скликаному вчора під головуванням заступника голови облвиконкому Д. Сиволапа. Як підкреслювалося у його виступї, школи області в лїтній період повинні стати центром виховної роботи, а лїтнї канїкули — «п'ятою чвертю» у виховному процесї. Необхідно підняти відповідальність директорів шкіл за організацію лїтнього відпочинку учнів і відпочинку в позаурочний час. Особливу увагу слід придїлити підліткам від 14 до 17 років.

Мїські, районнї й сільськї комісії у справах неповнолітнїх повинні більш залучати до роботи у вихованнї підлітків громадськїсть: вчителїв, керівників підприємств, окремих жителїв. Важливу роль в роботї серед неповнолітнїх повинні відігравати загопи юних дзержинцїв.

З інформацією про роботу комісії у справах неповнолітнїх виступив на засіданнї начальник відділу кримінального розшуку обласного управління охорони громадського порядку Г. Харичків.

П'ятнадцятирічний теоретик

РИГА. Справжньою сенсацією восьмого всесоюзного колоквиуму з загальної алгебри, що закінчився в столицї Латвії, була доповідь Гриші Чудновського, п'ятнадцятирічного школяра з Києва. Хлопчик присвятив свій виступ теорїї моделей — галузї науки, що виникла на стику алгебри і математичної логіки. Юний дослідник одержав важливий результат, зв'язаний з так званим методом ультратрєдубутків. Його доповідь викликала загальний інтерес у математиків Радянського Союзу і гостей із зарубїжних країн.

Ученї вважають, що дослідження школяра стоїть на рівнї кандидатської дисертації.

Теорїєю моделей Гриша Чудновський серйозно займався з шостою класу (тепер він вчиться у восьмому). І відтоді з великим захопленням працює в цїй галузї, стежить за найновїшими публікаціями в радянських і зарубїжних наукових виданнях. Любов до вищої алгебри Гриші прищепив його старший брат, нинї студент Київського університету.

ФУТБОЛ

МОНРЕАЛЬ ЗМІНЮЄ КАЛЕНДАР

У календарї XXIX чемпіонату країни з футболу стався змін. Зустрічі одинадцятого туру між командами «Торпедо» [Кутатїс] — «Динамо» [Київ], СКА [Ростов-на-Дону] — «Кайрат» [Алма-Ата], «Динамо» [Тбілісі] — «Чорноморець» [Одеса] і «Шахтар» [Донецьк] — «Пахтакор» [Ташкент] відбудуться не 29 травня, як передбачено календарем, а на день раніше.

Справа в тому, що ряд травнїв цих та інших команд 30 травня вилетить у складї збірної клубів СРСР (старшим тренером призначений заслужений майстер спорту Г. Качалїн) у Монреаль на організуваний на всесвітнїй виставцї «Експо-67» міжнародний турнір. Це буде першій подїбний турнір у Канадї. Передбачається, що в цьому турнірї виступлять також футболісти провідних клубів Англії, Мексики, ФРН, Астрії і Бельгїї. Свій першій матч збірні клубів СРСР проведе і чераня з командою бельгїйського міста Льежа.

«Вершинок, що скаже попередь» (Кіровоград), 17.35 — «Гермети змінюють професїю», Телефільм, (Кіровоград), 18.00 — «Клуб кіномандрїжників», (М), 19.00 — Ж, Бізо — «Кармон», Спектакль театру опери та балету, (Одеса), 22.00 — «Не вогни», Повторення першої травневої програми, (Москва).
Друга програма. 11.00 — Наш коментар, (К), 11.10 — «Дорогою ціною», Художнїй фїльм, (К), 17.10 — Телевістї, (К), 17.25 — «Сучаснї художник Японїї», (К), 19.00 — «Прозріння», Художнїй фїльм, (Кіровоград).

СУБОТА, 20 травня. Перша програма. 11.00 — «І знову весна», Телефільм, (Кіровоград), 11.20 — «Прозріння», Художнїй фїльм, (Кіровоград), 14.45 — «Кельня» — наваки, Прем'єра телеспектаклю, (М), 16.10 — Длї школярїв, Фестиваль дїтячої творчостї, (Кишинїя), 16.50 — Англїйська мова для малят, Урок 21, (К), 17.10 —

Віддїл веде кандидат у майстри спорту **Г. ДУБІВКА.**

Конкурс-вікторина

Відповідї на завдання № 6

1. Значне місце в життї В. І. Ленїна займав спорт, який він вважав найкращим відпочинком. Особливу перевагу Володимир Іллїч віддавав шахам.

Ленїн навчився грати в шахи в дїтячі роки. Батько Ленїна, Ілля Миколайович, навчив цїєї гри всіх синїв — Олександра, Володимира, Дмитра, дочку Ольгу. Грали в шахи і Ганна Іллївна.

Рано навчившись грати, Володя вже в 15 років перемагав батька.

Восени 1889 року сїм'я Ульянович переїхала в Самару. Цей період був часом найбільшого захоплення Ленїна шахами.

«...У нас вдома, — згадує Марїя Іллївна, — провітала гра в шахи... нерідко проводились шаховї вечори».

Всі сучасники, які зустрічалися з Ленїним за шаховою дошкою, відзначали, що Ленїн бачив у шаховїй грї предмет виховання смїливостї і рїшучостї.

«Я багато разів бачив Ленїна за грою в шахи... — згадував художник А. Магара, який зустрічався з Володимиром Іллїчем в еміграції в Женевї. — Серед товаришїв Володимир Іллїч вважався сильним шахїстом і виграти в нього було надзвичайно важко. Він володїв умінням швидко й вїрно оцінювати шаховї познїції».

2. Вперше чемпіонат свїту серед жінок за рїшенням міжнародної федерації шахїв (ФІДЕ) був проведений у Лондонї в 1927 році, одночасно з шаховою Олімпїадою. Турнір закінчився переконливою перемогою чешки Вїри Менчик: десять з половиною очок з одинадцяти можливих. Вона і була проголошена першою чемпіонкою свїту серед жінок.

3. Етюд має такий розв'язок:
1. с6—c7 Td5—d6 +
2. Крв6—в5 Td6—d5 +
3. Крв5—в4 Td5—d4 +
4. Крв4—в3 Td4—d3 +
5. Крв3—с2 Td3—d4!
6. с7—с8Т (якщо 6. с7—с8Фто б... Td4—с4+7.Фс8: с4 і пат)
6. ... Td4—а4 7. Крс2—в3 і виграють, на відхїд турні слїдує мат на полї с1.

Завдання № 7

1. В якому році і ким був винайдений шаховий годинник? (3 очка).

2. Назвїть імена радянських шахїстів, учасникїв міжзонального турніру, який відбудеться в Тунїсї влітку 1967 року. (2 очка).

3. Розв'яжіть етюд:

Бїлі: Крг3, Сe6, Кг1, пп: d3, h5(5).

Чорні: Кре3, пп: а2; d5; h7(4).

Бїлі починають і виграють.

За правильне розв'язання нараховується 5 очок.

Редактор **В. ПОГРІБНИЙ.**

НАША АДРЕСА І ТЕЛЕФОНИ

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.
Телефони: редактора — 45-00, відповідального секретаря — 45-35, віддїлів — 45-36.

«МОЛОДОЙ КОМУНАР» — орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ.